

Krasobruslařské průkopnice a další královny zimních olympiád

8.3.2025 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Až se příští rok zimní olympijské soutěže po sedmdesáti letech vrátí do Cortiny d'Ampezzo (a okolí), bude určitě spousta příležitostí srovnávat sportovní svátky z dvou epoch rozdílných snad po všech stránkách.

Jednou z nejviditelnějších změn bude zastoupení sportovkyň. Tentokrát bude výraznější absolutně i poměrně: očekává se účast 1362 žen, což odpovídá 47 procentům olympioniků. V roce 1956 to bylo desetkrát méně – pouhých 134 žen, čili 16 procent celkového počtu účastníků.

Hry v Itálii budou další, jež se můžou honosit označením genderově nejvyváženější zimní olympiáda. Ještě v Soči 2014 měly ženy čtyřicetiprocentní zastoupení, od té doby jejich počet plynule stoupá.

Velký kus cesty, který bylo třeba ujít nejen od prvních ZOH v roce 1924, ale vlastně od počátku moderního sportu.

Krasobruslařské průkopnice a hvězdná Sonja

Není tajemstvím, že generace zakladatele olympijských her Pierre de Coubertina příliš sportování žen nepřála. Sice už v roce 1900 se směly účastnit letní pařížské olympiády, ale pouze způsobem, který odpovídal tehdejším představám o ženském šarmu a důstojnosti. Tedy výhradně ve sportech, kde nebudou vypadat upoceně nebo vysíleně.

Kupodivu i tak elegantní disciplína jako krasobruslení byla na začátku považována za výhradně mužskou. To si však nenechala líbit britská závodnice Madge Syersová. Když zjistila, že v pravidlech není nic o zákazu startu žen, v roce 1902 se přihlásila na mistrovství světa. A skončila druhá, za Ulrichem Salchowem, po němž mimochodem nese jméno jeden z krasobruslařských skoků. Švéd byl prý jejím představením tak unešený, že jí nabídl svou zlatou medaili.

Až o tři roky později byla zavedena samostatná soutěž žen. V pravý čas pro Syersovou, jež tak v roce 1908 mohla získat první zlatou olympijskou medaili. Samozřejmě ještě v rámci letních olympijských her. Krasobruslení a hokej byly jejich součástí dvakrát: v Londýně 1908 a Antverpách 1920. Až následně v Chamonix se bruslilo už v rámci ZOH.

Přineslo to i jeden paradox. Zatímco na letních olympiádách se závody z pochopitelných důvodů konaly v hale, na zimních v letech 1924 až 1956 výhradně pod širým nebem.

Premiérových ZOH v roce 1924 se účastnilo pouze jedenáct žen – a všechno byly krasobruslařky. Jiné sporty, i vzhledem k výše zmíněným estetickým kritériím, povolené nebyly. První zimní vítězkou se stala Herma Szabová z Rakouska. Ve zvláštním závodě, kde nejmladší a nejstarší závodnicí dělilo 27 let.

Benjamínkem byla jedenáctiletá Sonja Henie. Obsadila poslední, osmé místo (pokud vám to neladí s počtem jedenácti krasobruslařek, tak proto, že některé se účastnily soutěže jednotlivkyň i párů). Asi málokdo z diváků tenkrát tušil, že právě vidí budoucí první superstar ženských zimních sportů. Henie vyhrála příští troje olympijské hry, desetkrát se stala mistryní světa a šestkrát mistryní Evropy.

Po konci kariéry (dřív to nešlo, protože by porušila amatérská pravidla) se stala obdivovanou

hollywoodskou herečkou. I díky tomu se krasobruslení dostalo velké publicity a mnozí fanoušci po celém světě se o něm dozvěděli právě její zásluhou. Byla jednou z největších celebrit své doby, setkávala se s monarchy, státníky i velkopodnikateli. Její odkaz poněkud poničilo, že mezi nimi byli také představitelé hitlerovského Německa.

Všestranná šampionka z Liberce

Na olympijské scéně se naposledy předvedla v Garmisch-Partenkirchenu 1936. Tam už byl počet žen výrazně vyšší, neboť vedle krasobruslařek dostaly šanci i lyžařky, při premiéře alpských disciplín. Medaile se udělovaly za kombinaci, jíž se zúčastnilo 37 závodnic ze třinácti zemí, mezi nimi tři zástupkyně z Československa.

Vítězkou se stala Laila Schou Nilsenová z Norska, ale zřejmě nejzajímavější kariéru prožila liberecká rodačka Hilde Walterová. Ačkoli už žila v Rakousku, ke startu v Ga-Pa (po slibném 17. místě ve sjezdu nedokončila druhé kolo slalomu) využila československé občanství. Později reprezentovala Německo, stala se mistryní země a vyhrála například slavný sjezd v Kitzbühlu. Kromě lyžování se věnovala pozemnímu hokeji a hlavně tenisu. Zúčastnila se Wimbledonu i Roland Garros, po vystěhování do Kanady v roce 1950 byla úspěšná také za mořem.

K dalšímu rozšíření programu ZOH došlo až po válce. Nejprve se ve sjezdovém lyžování začalo rozdávat po třech sadách medailí, od roku 1952 byl ženám otevřen i běžkařský závod na 10 kilometrů. Vítězkou se stala Lydia Widemanová z Finska, prvních dvanáct příček obsadily skandinávské závodnice.

Ve Squaw Valley, o osm let později, bylo zařazeno rovněž rychlobruslení žen, dokonce hned čtyři disciplíny. Díky tomu se zrodila další velká hvězda zimních olympiád. Stala se jí Lidiya Skoblikovová ze Sovětského svazu. Domů si odvezla dvě zlaté medaile a na dalších Hrách přidala ještě čtyři – až do roku 2022 byla nejúspěšnější rychlobruslařkou historie.

Pechsteinová, Bjørgenová a spol.

Další změny programu byly spíš kosmetické. V roce 1960 směly ženy i sáňkovat, pak se opatrně přidávaly další lyžařské disciplíny.

Zásadní změny nastaly až v 90. letech. Nejprve byly rozšířené soutěže v biatlonu (Albertville), pak dostalo šanci akrobatické lyžování (Lillehammer) a počet žen zásadně zvýšila premiéra hokeje v Naganu.

V mezidobí měl ženský zimní sport řadu dalších hvězd, zejména mezi krasobruslařkami. Ať v soutěžích jednotlivkyň (např. Katarina Wittová) nebo jako úspěšné členky tanečních párů a sportovních dvojic. I tady sláva některých z nich přesáhla mantinely ledových ploch, byť už nikdo to nedokázal podobným způsobem jako kdysi Sonja Henie.

S devadesátými léty je spojen vstup další legendy novějších časů, jíž se stala rychlobruslařka Claudia Pechsteinová z Německa. Na ZOH debutovala v roce 1992 a naposledy se představila před třemi roky v Pekingu, kdy jí bez pár dnů bylo padesát let.

Tam medaili už nezískala, ale její celková sbírka je úctyhodná: pět zlatých, dvě stříbrné a dvě bronzové. Její česká nástupkyně Martina Sáblíková má zatím bilanci 3-2-2. Pokud by se ale za rok dokázala postavit na stupně vítězů, mohla by vyrovnat jeden historický zápis Pechsteinové, tedy získat medaile na pěti olympijských hrách. První Sáblíková přivezla z Vancouveru 2010, od té doby nikdy nevyšla naprázdno.

Nad nimi ještě ční nizozemská závodnice Irene Wüstová, jež pětkrát po sobě získala zlato (Turín 2006 až Peking 2022). Je to unikát zimních her, na letních to dokázal pouze slavný britský veslař Steve Redgrave.

A když už jsme u sčítání medailí: bezkonkurenční královnou ZOH zůstává norská běžkyně na lyžích Marit Bjørgenová. Celkem patnáct cenných kovů, z toho osm zlatých. Bude nějaký čas trvat, než ji někdo v celkovém pořadí předstihne. Nejen mezi ženami.

Medaile už jen pro muže i ženy

Ještě v jedné věci byla 90. léta pro rozvoj ženského sportu důležitá. MOV rozhodl, že další přijaté disciplíny budou muset být otevřené oběma pohlavím. Proto všechny nové součásti programu, počínaje akrobatickým lyžováním přes skeleton a curling až po snowboarding, od počátku udělují medaile mužům i ženám.

Postupně se narovнала situace také v tradičních sportech. Vedle zmíněného hokeje se rozšířila nabídka lyžařských disciplín (např. od roku 2014 ženy skáčou na lyžích, v Cortině začnou i na velkém můstku), v dalších přibýly smíšené soutěže (biatlon, short track, skoky, snowboardcross, skeleton, akrobatické lyžování).

Výrazná disproporce v počtu účastníků zůstává v hokeji (300 hráčů versus 230 hráček), protože mužského turnaje se účastní o čtyři týmy víc. Podobná situace je v bobech (114:56), kde ženská kategorie nemá čtyřčlenné posádky.

A pak je tady severská kombinace. Pouze v ní pod pěti kruhy soutěží jen muži, ostatně na mistrovství světa měly ženy premiéru teprve v roce 2021.

Ale než se dočkají účasti na ZOH, možná bude disciplína z programu vyškrtuta. Mezinárodní olympijský výbor už se v minulosti vyjádřil, že mu vadí malý divácký zájem o závody sdruženářů, zejména mimo Evropu. Navíc pořád jde o relativně uzavřenou společnost úspěšných, vždyť na posledních třech olympiádách se o medaile podělili pouze zástupci Finska, Norska, Německa a Rakouska. Jasněji bude v červnu, po zveřejnění programu ZOH 2030.

Každopádně za rok v Milánu a Cortině se bude 54 sad medailí rozdělovat mezi muže, 50 mezi ženy a 12 ve smíšených soutěžích.

---Ženská prvenství na ZOH---

První vítězka: **Herma Szaboová** (Rakousko) v Chamonix 1924, krasobruslení

První vlajkonoška: **Mollie Philipsová** (Velká Británie) v Lake Placid 1932 z jednoduchého důvodu, ve výpravě země byly samé krasobruslařky

První přísaha: **Giuliana Chenal-Minuzzová** jako vůbec první žena skládala olympijskou přísahu při zahajovacím ceremoniálu v Cortině d'Ampezzo 1956

První česká medailistka: **Hana Mašková** v Grenoble 1968, krasobruslení

První česká vítězka: **Kateřina Neumannová** v Turíně 2006, klasické lyžování

<https://www.olympijskytym.cz/article/krasobruslarske-prukopnice-a-dalsi-kralovny-zimnich-olympiad>